

1994. március 16-án, 14-16 óráig. A kialakult megyei (fővárosi és szlovákiai) rangsor alapján az iskolák igazgatói az országos döntőbe került tanulók számára – a szervezők által készített – jelentkezési lapot és részletes tájékoztatást kapnak. Megyénként (évfolyamonként) két-két gimnáziumi és egy-egy szakközépiskolai; a fővárosból pedig hat-hat (Szlovákiából három-három) gimnáziumi és két-két (illetve egy-egy) szakközépiskolai tanuló juthat az országos döntőbe, amelyet 1994. április 22-24. között rendeznek Mosonmagyaróváron.

Az esetleges felmerülő kérdésekről a Művelődési Közlöny 1993. évi 19. számából tájékozódhatnak, illetve Andrassy Pétertől (telefonszáma: 06-99-312-250) kaphatnak felvilágosítást.

Felhívjuk a figyelmet arra, hogy Kitaibel Pál életéről, tevékenységéről, a vele összefüggésben lévő szakirodalomról, valamint a versenyről a veszprémi OTTE Vállalat 1993. novemberében könyvet jelentett meg.

ANDRÁSSY PÉTER

Természet- és környezetismereti verseny 11-12 éves tanulóknak

A Mezőtúri Református Általános Iskola és Diákotthon, a Művelődési és Közoktatási Minisztérium, a Környezetvédelmi és Területfejlesztési Minisztérium, a Természet és Környezetvédő Tanárok egyesülete, valamint a Magyar Kémikusok Egyesülete az 1993-94. tanévben meghirdeti a *Kaán Károly Természet és Környezetismereti Versenyt*, amelynek fővédnöke a környezetvédelmi és területfejlesztési miniszter.

A verseny célja: A különböző iskolatípusokban tanuló 11-12 éves gyerekeknek lehetőséget biztosítani környezetük önálló megfigyelésére, a kutató módszerek önálló alkalmazására, tudásuk összevetésére, egy-egy vizsgálódási feladat önálló elvégzésére, mondani-valójuk kulturált kifejtésére kiselőadásban.

A verseny tartalma: a 4., 5., 6. évfolyamon feldolgozott tananyaghoz kapcsolódik. Biológiai, földrajza alapismeretek kibővítve a lakóhelyi környezet élővilágának bemutatásával, az ott végzett megfigyelésekkel, a verseny keretében szervezett terepgyakorlat tapasztalataival.

A verseny alapirodalma: Simon-Csapody: Kis növényhatározó (Tankönyvkiadó), Varga Zoltán: Állatismeret. Ajánlott irodalom a TermészetBúvár és a Süni című diáklapok 1993-94. évi számai.

A verseny fordulói:

1. *Iskolai háziversenyek 1994. március 1-ig.* A verseny anyagát az intézmény szaktanára állítja össze.

A területi versenyekbe bejutó tanuló az intézmény legjobb eredményt elérő 5. illetve 6. osztályos, nyolcosztályos gimnázium 1. illetve 2. osztályos versenyzője.

2. *Területi fordulók időpontja: 1994. április 16.* (szombat); központi feladatlapok alapján a vállalkozó Megyei Pedagógiai Intézetek, intézmények vagy oktatóközpontok rendezésében. A rendezés költségeit a vállalkozó intézmények fedezik, a verseny szakmai anyagait a Versenybizottság biztosítja. A területi verseny lebonyolítását vállaló intézmények jelentkezésüket 1994. január 15-ig juttassák el dr. Krizsán Józsefné tanárnőnek, a versenybizottság titkárának. (Református Általános Iskola és Diákotthon, 5411 Mezőtúr, Kossuth tér 6.). A területi fordulók helyszíneinek listáját a *Köznevelés* februári számában közöljük.

3. *Az országos forduló időpontja: 1994. május 21-22-23.*

Helye: Református Általános Iskola és Diákotthon, 5411 Mezőtúr, Kossuth tér 6.

A döntő írásbeli, szóbeli fordulóból és terepgyakorlatból áll. A szóbeli fordulón

a versenyző öt percben beszámol lakókörnyezete élővilágáról, illetve az ott végzett környezetvédelmi megfigyelésekről vagy akciókról. Demonstrációként felhasználható: rajz, fotó, diakép, videofilm.

A versenyben külön értékelésre kerülnek a kiselőadások és a legjobb terepmunkát végző versenyzők.

Az 1993. évi Kaán Károly Természet- és Környezetismereti verseny értékelése

Kaán Károly természettudós, erdőmérnök, gazdaságtörténész, államtitkár, hazánk legnagyobb erdőtelepítőjének születése 125. évfordulójára természet- és környezetvédelmi versenyt indítottunk 11-12 éves tanulóknak. Felhívásunkat eljuttattuk az általános iskolákhoz, megyei pedagógiai intézetekhez, oktató központokhoz.

A versenyt a Természet- és Környezetvédő Tanárok Egyesülete Magyar Kémikusok Egyesülete Kémiatanári- és Környezetvédelmi Szakosztálya és a Mezőtúri Református Általános Iskola és Diákotthon hirdette meg.

A Kaán Károly Természet- és Környezetismereti verseny helyi kezdeményezésből vált országos seregszemplévé. Hogyan kell elkezdni egy országos természetismereti verseny megszervezését? Alapvető követelmény: érdeklődő gyerekek, elkötelezett, természetvédelmi szemléletű tanárok, egy versenyközpont és pénz. A szervezéskor is ilyen sorrendet állítottunk fel. Tanulság, hogy a jövőben az utóbbival kell kezdeni!

Fáradásunk nem volt hiábavaló, 1993. májusában meghozta a még zöld, de már érlelődő gyümölcsét.

A verseny kezdeményezői voltak: a Mezőtúri Református Általános Iskola Kísérleti osztályainak és a Természet- és Környezetvédelmi Oktatóközpontnak a vezetője *Krizsán Józsefné*; *Fürstné Kólyi Erzsébet* szaktanácsadó (FPI) és kísérletvezető szakosztályi titkár (Magyar Kémikusok Egyesülete Alternatív nevelési és oktatási program a 10-14 éves tanulók számára MKM. 109.504/1990), valamint *Tóth Albert* biológia tanár, (Kisújszállás) országgyűlési képviselő, a Természet- és Környezetvédő Tanárok Egyesülete elnöke.

Eleinte csak a kísérleti iskolák (Általános iskolák és nyolcosztályos gimnáziumok) tanulóinak szánták rétegversenyként, a két egyesület azonban azt javasolta, hogy valamennyi 10-12 éves tanuló számára hirdessék meg 1992 őszén. Ezt egy éves előkészítő munka előzte meg. 1991 őszétől előkészítő megbeszélések folytak Budapesten, a *Fővárosi Pedagógiai Intézetben*, majd 1991 december 19-én Mezőtúron, a *2. sz. Általános Iskolában*. Fürstné Kólyi Erzsébet, Tóth Albert és az iskola vezetése jelenlétében. Az iskola igazgatója a megbeszéléseken elhangzottakat *1992. március 27-én* szándéknyilatkozat formájában, szóban is megerősítette. (ekkor még 2. sz. Általános Iskola, majd 1992. július 1-től Református Általános Iskola és Diákotthon néven szerepel).

Ezt követően 1992. április 18-án Tóth Albert a *Természet- és Környezetvédő Tanárok Egyesülete* közgyűlésén – akkor még – Szent Györgyi Albert néven hirdette meg a versenyt.

Időközben a név megváltozott, mivel Szent Györgyi Albertről már kémiaverseny nevezeték el. A versenyünk új névadója *Kaán Károly* lett, az aktualitást születésének 125. évfordulója adta.

„Az Alföldfásítás aktuális kérdései” elnevezésű tudományos emlékülést is rendeztek Kaán Károly születésének 125. évfordulója alkalmából Püspökladányban május 28-30-ig. Az emlékülés mottója Kaán Károly-i gondolat volt: „Boldogulásunk alapja a magyar róna”

A *Kémiatanárok Nemzetközi Konferenciáján*, Kaposváron 1992. *augusztus 26-án* Fürstné Kólyi Erzsébet hivatalosan is bejelentette a versenyt, és bemutatta a Mezőtúron megrendezésre kerülő verseny házigazdait is.

Ezt követte a „műhelymunka”. A Természet- és Környezetvédő Tanárok Egyesületéből öten vállalták, hogy segítik a versenykiírás elkészítését, a feladatlapok összeállítását, valamint a verseny népszerűsítését.

1992. október 28-án Budapesten a Képviselői Irodaházban véglegesítették a kiírást, amelyet minden megyei, valamint fővárosi pedagógiai intézethez eljuttattunk, kérve, hogy hírlevélben továbbítsák valamennyi általános iskolához. Ezen kívül több mint 400 levelet postáztunk különbö-

zöld médiumokhoz, oktatóközpontokhoz, polgármesteri hivatalokhoz.

Ezek után körlevelet írtunk a megyei, fővárosi pedagógiai intézetek vezetőinek, kértük, segítsenek a verseny népszerűsítésében, és a megyei versenyek megszervezésében. A húsz intézményből mindössze hét vállalta megyei verseny szervezését, rendezését. A többiek a pénztelenségre hivatkoztak, részben nem válaszoltak.

Harmadik körlevelünket a Környezet- és Természetvédelmi Oktatóközpontok vezetőinek írtuk, közülük kilenc örömmel vállalta a megyei verseny szervezését, és még három általános iskola is bekapcsolódott. Somogy megye nem tudta megszervezni a megyei versenyt, pedig Kaposváron a Pedagógiai Intézetet, a Természetvédelmi Egyesületet és egy általános iskolát is megkerestünk.

A nehézségek ellenére is 1993. január 30-ára 19 résztvevővel megalakult az *Országos Szakreferensi Hálózat*.

A jelentkezéseket azonban fogadni kellett már *1992. december 15-től*. A versennyel kapcsolatos kérdések, levelek, telefonok, mind Mezőtúrra, a Református Általános Iskolába, a Kaán Károly versenybizottság központjába, a versenybizottság titkárához futottak be. Így április 17-ig, a megyei verseny időpontjáig mintegy 500 tanuló (5., 6. osztályos) jelentkezését fogadtuk.

A versenybizottság a megyei verseny alkalmából minden megyébe 6 ajándékkönyvet, valamint erre az alkalomra készített egyedi Kaán Károly emléklapot küldött valamennyi résztvevő tanulónak és felkészítő tanárnak.

A Természet- és Környezetvédő Tanárok Egyesülete 1993. március 28-i közgyűlésén önálló napirendi pontként tárgyalta a Kaán Károly versenyt. Megszavazott (anyagi lehetőségeihez mérten) 60 000 Ft támogatást, a megyei fordulóig felmerült költségek egy részének fedezésére. Azonban az országos versenyen résztvevő tanulóinak és tanárainak részvételi díját (100 fő három napi ellátása) nem tudta vállalni. Így pályázat útján a Környezetvédelmi és Területfejlesztési Minisztérium 50 000, a Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Önkormányzat 20 000, a Magyar Kémikusok Egyesülete 15 000 forinttal támogatta a rendezvényt. Csekély részvételi díjat is kértünk a

résztvevőktől. Tanulónként 1000, kísérőnként 1300 forintot. A további költségeket a *Benkő Gyula Természet- és Környezetvédelmi Oktatóközpont* fedezte. A verseny támogatásaként ingyenes teremhasználatot kaptunk, tiszteletdíjakat nem fizettünk segítőknek.

A verseny ütemezése

Iskolai döntők március 1-jéig.

Megyei döntő április 17. (Megyeszékhelyeken, illetve Budapesten.)

Országos döntő: május 28-29-30. Mezőtúr, GATE Mg. Gépésüzem-mérnöki Főiskolai Kar.

Az iskolai döntőket a megjelölt szakirodalom alapján a szaktanárok iskoláikban megrendezték. A megyei döntőkhöz a szakreferensek szakmai segítséget kaptak a versenybizottságtól. Az oklevélen és jutalomkönyvön kívül kellő számú előre elkészített feladatlapot és javítókulcsot posztáltunk részükre.

A jelentkezők száma megyénként változott, legtöbben Borsod-Abaúj Zemplén megyéből jelentkeztek (81), legkevesebben Baranya megyéből (6).

Budapestről hatvanan indultak (a Herman Ottó verseny első évében mindössze hatan). Közel 500 tanuló vett részt a megyei vetélkedőkön, a házi versenyeken ezek tízszerese.

A verseny meghirdetésétől kezdve közel 400 iskolával álltunk kapcsolatban. A megyei döntők időpontjára nevezési lapot is készítettünk, s megkértük a megyei szakreferenseket, hogy egy ötödikes és egy hatodikos tanuló nevét, valamint a felkészítő tanár nevét és lakcímét április 25-ig a mezőtúri versenyközpontba küldjék el. Önzetlen, segítőkész munkájukért a Kaán Károly versenybizottság köszönetét fejezte ki.

Az országos döntő

Az országos döntőre a versenyzők és kísérőik meghívólevelet kaptak.

Ezt követően a felkészítő tanároknak tájékoztatót, részletes programot, valamint várost ismertető térképet, kiadványt és menetrend fénymásolatot küldtünk. Így időben felkészülhettek az országos versenyre. A törzsanyag nem változott, kibő-

vült az 5 perces kiselőadásokkal és poszterekkel, melyeket díjaztunk, és kiállítottunk a helyszínen. Az országos döntő előtt a mezőtúri tanárokból, egyesületi tagokból, valamint a meghívott segítőkből szakmai- és szervezőbizottság alakult.

A szakmai bizottság vezetője: Tóth Albert

A szervezési bizottság vezetője: Krizsán Józsefné

A szakmai bizottság a tesztlapokat (5-6. osztály), a laborgyakorlatokat és a terepgyakorlatot készítette elő. A szervezési bizottság a fogadás, szállás, étkezés és a kulturális programok szervezését végezte, előkészítette az ajándékokat. A Református Általános Iskola tanárai, az Oktatóközpont és a Körös-Völgyi Természetvédelmi Egyesület tagjai alaposan kivették részüket a szervezőmunkából.

Az érkezés napján, május 28-án a délutáni megnyitón a főiskola nagyelőadójában a Református Általános Iskola tanulói színvonalas műsorral lepték meg a közönséget. A díszelnök *Rakonczai Zoltán* meleg szavai után városnéző sétára indultak a konferencia résztvevői. Nemcsak a város nevezetességeivel, hanem a rendező iskolával is megismerkedhettek. Kedves fogadtatásban volt részük. Ezt követően a város polgármesterasszonya is fogadta hivatalában a díszteremben a vendégeket. Az eseménydús nap végén színvonalas program volt a főiskola kultúrtermében, ahol a *Muzsikás* együttes szórakoztatta az egybegyűlteket.

A verseny csúcspontja 29-én, szombaton volt. Írásbeli az 5. és 6. osztályosok részére. Az elérhető pontszám 60.

Tesztfeladatok 25

Búvár-Süni poszter 10

Preparátum 10

Színes diaképek 15

Szinte mindegyikük hibátlanul oldotta meg a tesztfeladatokat. Kevésbé sikerült a preparátumok felismerése. A laborgyakorlaton egyszerű vizsgálatokat végeztek a tanulók (itt 10, 5, 5, összesen 20 pontot érhetnek el). A terepgyakorlat a Körös-Völgyi Természetvédelmi Területen három élőhelyen, három fordulóban zajlott le. Az ott szerzett friss ismeretekből 3x25, azaz 75 pontot gyűjthettek össze. A legjobb 74 pont volt, itt alakult ki a legszorosabb verseny.

A hangulatos terepgyakorlat a Peresi Tájháznál bográcsban főtt ebéddel, *Kaán Károly emlékfá ültetéssel zárult.* (A résztvevők névsorát lezárva a fa tövéhez helyeztük.)

Este – választható programként – katolikus és református templomi énekkari gyermekhangversenyekre, és keleti ételbemutatóra került sor. A tanárok szakmai fórumon vettek részt.

Vasárnap a főiskola előadó termeiben az 5. és 6. osztályos tanulók ötperces kiselőadást tartottak környezetük élővilágáról. A színvonalas, szép magyarságú előadás-sorozat a felnőtt szakemberek számára is élményszámba ment. Különdíjjal értékeltük őket, hogy ezzel megelőzzük a további versenyizgalmakat.

A jó hangulatú, ugyanakkor tanulságos verseny *Rakonczai Zoltán* szavaival zárult: „mindenki győztesen megy haza, jövőre ismét mindenkit visszavár Mezőtúr.”

Az ünnepélyes díjkiosztást *Kárász Imre*, az egri Eszterházy Tanárképző Főiskola tanszékvezető tanára vezette. Huszonkilenc díjat adtak át negyvenegy versenyzőnek, és minden felkészítő tanár is ajándékosomagot kapott (számukra kincset érő természetvédő emléktárgyakkal, könyvekkel, kazettákkal).

Köszönet illeti a főiskolai hallgatókat, akik mindvégig lehetővé tették, hogy a verseny alakulását számítógépen is nyomon követhessék a résztvevők.

A verseny zárónapján már a következő évi versenybizottság is megalakult.

Szakmai bizottság:

Vezető: *Tóth Albert*

Tagok: *Fürstné Kólyi Erzsébet*

Csonka Csabáné

Ettlerné Nagy Erzsébet

Kárász Imre

Bánkiné Czikkely Zsuzsa

Szervező bizottság:

Vezető: *Krizsán Józsefné*

Tagok: *Dulai Józsefné*

Garancsy Mihály

Málnási Gábor

Búsi Lajos

Nagy Ferenc

Helyi szervezők:

Csepregi Károly

Kocsis Lajos

Szakáll Lóránd

Bagdán Sándor

Demeter Magdolna

Perjési Sándor

KRIZSÁN JÓZSEFNÉ